

Nr 1592

Av herrar **Tobé** och **Grebäck**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 188, med förslag till riktlinjer för omorganisation av lantmäteriverksamheten.*

Lokalorganisation

Vid fastighetsbildning väges enskilda och allmänna intressen inbördes mot varandra. Den nya fastighetsbildningslagen, FBL, vidgar intresseavgörandena i förhållande till gällande lagstiftning. FBL är därför uppbyggd med ett judiciellt förfarande. De administrativa myndigheterna — byggnadsnämnd, länsstyrelse, lantbruksnämnd — kan dessutom själva gå in i processen genom besvär.

I princip bör en enhetlig organisation handha förrättningsverksamheten, och denna borde liksom numera domstolarna vara statlig. Det förslag som läggs fram i propositionen har fullt naturligt tagit hänsyn till remissopinionen och utredningsreservationen. Förslaget grundar sig på nuvarande splittade organisation med blandat statligt och kommunalt huvudmannaskap men renodlar förrättningsverksamheten och sammanhåller statliga distrikt och kommunala specialenheter genom länslantmäterikontor i varje län.

För större och medelstora kommuner med egen förrättningsorganisation betyder förslaget inga större förändringar medan ett antal mindre förrättningsorganisationer kan väntas inte komma att uppfylla villkoret att fastighetsbildningsverksamheten inom en och samma kommun skall ha tillräcklig omfattning för att ge full sysselsättning åt minst en förrättningsman.

De lokala förrättningsenheterna bör nu utformas så att de långsiktigt motsvarar behovet av förrättningsverksamhet och så att även de statliga enheterna kan uppehålla erforderlig kontakt med kommunala organ och beredskap för kommunalt angelägna ärenden.

Länsorgan

Den organisation som föreslås för länsorganet med överlantmätaren både inom och utanför länsstyrelsen är i många avseenden förbryllande. Det är också en nykonstruktion som inte varit remissbehandlad. Förslaget innebär en svåröverblickbar kompromiss som kan synas onödig eftersom länsstyrelsen redan nu genom instruktionsbestämmelser är fullt säkrad att få all önskad medverkan från överlantmätaren och länslantmäterikontoret.

Om nu den föreslagna organisationen skall genomföras så måste gräns-

dragningen mellan länsstyrelseuppgifterna och de uppgifter som hör ihop med lokalorganans ledning och andra utanför länsstyrelsen liggande arbetsmoment utformas så att full effekt uppnås inom båda områdena. Vidare bör länslantmätarikontoren organisatoriskt sammanhållas bl. a. för att fylla de viktiga serviceuppgifter som kontoren nu har. Såväl statliga som kommunala organ och allmänheten skall även i fortsättningen kunna vända sig till länskontoren för att få de mångahanda upplysningar ur arkiv, register och liggare som berör länets fastighetsindelning. Den i propositionen valda organisationstypen nödvändiggör att resurstilldelningen till länsorganets olika delar samordnas såväl med lantmäteristyrelsens programbudget som med länsstyrelsens resursfördelning på ett sätt som garanterar en samlad effektivitet.

Rättssäkerheten

Överlantmätarens ställning i fastighetsbildningssystemet har mycket beaktats av hänsyn till rättssäkerheten. Detta blir ytterligare betonat då FBL träder i kraft den 1 januari 1972. Liksom ägodelningsrätterna enligt nuvarande ordning måste då fastighetsdomstolarna få biträde av överlantmätaren. Det torde då vara nödvändigt att denne i alla uppkommande rättsfrågor uppträder som självständig sakkunnig utan instruktioner från länsstyrelsen.

Fastighetsregistrering

Med hänsyn till kommande datauppläggning av fastighetsregistret för hela landet torde det vara praktiskt att samla det till en enhet för varje län. Det kan synas lämpligt att göra detta samtidigt som det nya registersystemet skall genomföras, men det medför också en del övergångssvårigheter. Den personal som nu sköter fastighetsregistren inom de kommunala enheterna torde också vara mest lämpad att lägga upp det nya registret. Här bör därför skapas en möjlighet till övergång från kommunal till statlig registerföring, som givetvis måste förbindas med ekonomisk gottgörelse. För kommuner som under senare år haft särskilt stora utgifter för sitt fastighetsregister som kan komma det statliga nya registret till godo bör också ersättning kunna utgå. Dessa övergångs- och övertagandefrågor bör över huvud taget ägnas uppmärksamhet vid det fortsatta hanterandet av denna fråga.

Personalfrågor

Omorganisationen bör genomföras med största hänsyn tagen till den personal som nu är anställd inom det statliga lantmäteriet och motsvarande kommunala organ. Det kan ifrågasättas om inte det blir nödvändigt att som utredningen föreslog inrätta en statskommunal tillsättningsnämnd.

Länsstyrelserans behov av expertmedverkan

I nuvarande organisation får länsstyrelsen i samhällsplaneringsärenden stöd av länsexperten såväl inom som utanför den egna organisationen. Naturvårdsexpertisen är t. ex. redan från sin tillkomst inbyggd i länsstyrelserna medan länsarkitekt, vägdirektör och överlantmätare liksom länsnämndernas chefstjänstemän tillför länsstyrelsen sakkunskap genom remissutlåtanden eller vid medverkan i överläggningar av olika slag. Genom att länsarkitekterna fr. o. m. den 1 juli 1971 skall ingå i länsstyrelseorganisationen äger en betydelsefull förändring rum som kan anföras som motiv för att även överlantmätaren (och vägdirektören) får samma ställning i planeringssammanhang. Ännu har inte något organisationsmönster för länsarkitekternas nya ställning presenterats och än mindre för överlantmätarnas. Om inte dessa experters ställning i länsstyrelsen utformas så att de får samma möjlighet som nu att självständigt utforma sin mening vid ärendebehandlingen är det fara värt att länsstyrelsen får mindre glädje av dessa sina egna befattningshavare än vad länsstyrelsen nu har av motsvarande självständigt verkande experter. Härtill kommer att allmänhetens insyn i planeringsavgöranden, vilket har blivit alltmer betydelsefullt och nödvändigt, kan komma att beskärmas om utomstående experters officiella tjänsteskrivelser byts ut mot interna föredragningspromemorior.

Sammanfattande synpunkter

1. Lokalt utformas enheter med kommunalt huvudmannaskap och enheter med statligt huvudmannaskap på sådant sätt att de på lång sikt tillsammans bildar en effektiv förrättningsorganisation, regionalt sammanhållen genom länslantmäterikontoret.

2. Särskild omsorg i fråga om samarbetsformer och resurstilldelning måste iaktas då det gäller de statliga lokalorganens kontakt med kommunala organ, främst byggnadsnämnderna.

3. Gränsdragningen mellan överlantmätarens och länskontorets uppgifter inom länsstyrelsens ram och uppgifterna i ledningen av lokalorganen och andra utanför länsstyrelsen fallande ärenden måste utformas så att båda funktionerna kan fyllas med full effekt och utan byråkratisk belastning.

4. God samordning i fråga om resurstilldelningen måste säkras i fråga om de uppgifter som skall inrymmas i lantmäteristyrelsens programbudget å ena sidan och de överlantmätarens och länskontorets uppgifter som skall inrymmas i länsstyrelsens budget å den andra.

5. Länslantmäterikontoren måste organisatoriskt hållas samman så att statliga och kommunala organ samt allmänheten liksom hitintills där kan få erforderliga upplysningar och utredningar om fastighetsförhållanden samt tillgång till sakkunnig arkivservice.

6. Överlantmätarens nuvarande självständiga medverkan som sakkunnig

vid domstolsavgöranden i fastighetsrättsliga frågor bör i rättssäkerhetens intresse bibehållas.

7. De ekonomiska problem som kan uppstå vid statens övertagande av de kommunala fastighetsregistren måste lösas efter förhandlingar med vederbörande kommuner och bör kunna föranleda att ersättning utgår särskilt till de kommuner som under senare år haft dryga omkostnader för uppläggande av nytt register eller för revidering av äldre register. Detsamma bör gälla vid successiv övergång från kommunalt till statligt register.

8. Allmänhetens möjlighet att följa samhällsplaneringsärendenas behandling på länsplanet får inte minskas genom att nu ytterligare länsexpertis inrymmes inom länsstyrelsens ram.

9. För att bemästra de betydande övergångsproblem för nuvarande personal som kan uppkomma kan det vara nödvändigt att inrätta en särskild statskommunal tillsättningsnämnd.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 188
mätte beakta de synpunkter som motionen innehåller.

Stockholm den 24 november 1970

Erik Tobé (fp)

Erik Grebäck (cp)
